

HUMANITARNY ŁAŃCUCH DOSTAW W SYTUACJI KATASTROF NATURALNYCH NA PRZYKŁADZIE UGRUPOWANIA REGIONALNEGO ASEAN

mgr Jakub Mateusz Marcinkowski

STRESZCZENIE

Rosnące znaczenie globalizacji i regionalizacji w rozwoju państw wymaga zrozumienia charakteru powiązań pomiędzy poszczególnymi podmiotami uczestniczącymi w operacjach logistycznych podejmowanych w warunkach katastrof naturalnych. Dominujące współcześnie dążenie do zapewnienia zrównoważonego rozwoju na wielu płaszczyznach determinuje kreowanie rozwiązań instytucjonalnych. W ramach jednego z podejść wyróżnić należy logistykę humanitarną, która zaczyna odgrywać coraz istotniejszą rolę na świecie. Odnosi się ona bezpośrednio do zagadnień związanych z klęskami żywiołowymi. Przede wszystkim, zauważalna jest zwiększona kosztowność katastrof naturalnych w perspektywie całej gospodarki. Wzrastająca liczba poszkodowanych w katastrofach oraz rosnąca ilość zasobów niwelujących skutki kataklizmów nie pozostają bez wpływu na ilość i jakość problemów ściśle związanych z dostarczaniem dóbr i informacji w sytuacji występowania katastrof naturalnych.

Udzielanie pomocy potrzebującym przebiega w ramach międzynarodowych oraz krajowych strumieni przepływów rzeczowych, finansowych, ludzkich oraz informacyjnych. Wzrastające znaczenie logistyki w wymiarze międzynarodowym, w tym także odnoszącym się do skali makroekonomicznej determinuje wyodrębnienie humanitarnego łańcucha dostaw. Ukierunkowanie na czas, a nie na koszty działalności uwypukla zrównoważone i prospołeczne podejście. Niemniej jednak, uzależnione jest ono od istniejących uwarunkowań instytucjonalnych, gospodarczych, demograficznych, społecznych, informacyjnych, a także infrastrukturalnych. W literaturze światowej problematyka związana z logistyką humanitarną jest analizowana z perspektywy państwa oraz organizacji humanitarnych. Istnieje jednak deficyt publikacji, które uwzględniałyby podejście w ramach ugrupowania regionalnego. Wzrastająca rola współpracy międzynarodowej stanowi zatem lukę w przypadku humanitarnego łańcucha dostaw.

Kwestie intensywności katastrof naturalnych, bezpieczeństwa, czy poszczególne operacje logistyczne stanowią immanentną cechę niniejszego zagadnienia. Zauważalne są próby definiowania humanitarnych łańcuchów dostaw oraz tworzenia modeli, bądź usystematyzowania działań, jednak żadne z tych podejść nie cechuje się ujęciem holistycznym. Przede wszystkim, należy zwrócić uwagę na dość wąskie podejście do zagadnienia logistyki humanitarnej wśród podmiotów zaangażowanych w udzielanie pomocy. W przypadku organizacji humanitarnych

ogranicza się ono często jedynie do działań podejmowanych podczas fazy reakcji, zaś fazy prewencji i rekonstrukcji są jedynie zauważalne i nie w pełni zaprojektowane. W przypadku sektora rządowego podejście ogranicza się do zarządzania kryzysowego, wymuszając jedynie projektowanie działań i procedur wdrażanych w poszczególnych fazach logistyki humanitarnej w sytuacji katastrof naturalnych.

W związku z powyższym, fragmentaryczne podejście do wskazanych zagadnień wpływa na niespójność działań oraz obniża poziom skuteczności humanitarnego łańcucha dostaw. Mimo, iż zauważalna jest konieczność integracji i internacjonalizacji operacji logistycznych, niezależne podmioty pozarządowe, w tym humanitarne, nie podjęły się roli opracowania skutecznych mechanizmów. Prowadzone dotychczas badania mają znamiona i charakter lokalny. Nie daje to perspektyw i możliwości ich adaptacji w zakresie regionalnym, a tym bardziej globalnym.

Podejście regionalne wymaga uwzględniania ugrupowania integrującego w procesach udzielania pomocy potrzebującym w ramach humanitarnego łańcucha dostaw. Wyróżnione przez autora niniejszej dysertacji ugrupowanie ASEAN stanowi dziesięć państw Azji Południowo-Wschodniej, tj.: Brunei, Filipiny, Indonezja, Kambodża, Laos, Malezja, Myanmar, Singapur, Tajlandia oraz Wietnam. Region ten jest cyklicznie doświadczany katastrofami naturalnymi. W związku z lokalizacją w tzw. Pacyficznym Pierścieniu Ognia oraz strefie klimatu równikowego i okołozwrotnikowego katastrofy te przyjmują charakter intensywny wywołujący wymierne straty ludzkie oraz materialne. Niniejsze ugrupowanie podjęło szereg działań mających na celu przeciwdziałanie negatywnym skutkom klęsk żywiołowych, które winno stanowić *benchmark* dla innych ugrupowań integracyjnych.

Zasadniczym celem rozprawy doktorskiej jest wskazanie znaczenia i roli ugrupowania regionalnego w realizowanych operacjach logistycznych humanitarnego łańcucha dostaw w sytuacji katastrof naturalnych.

Realizacji celu zasadniczego służyć będą cele cząstkowe, które autor dzieli na cele naukowo-poznawcze oraz cele praktyczne. Do celów naukowo-poznawczych zaliczono:

1. Przeprowadzenie krytycznej analizy literatury przedmiotu w zakresie katastrof naturalnych, teorii bezpieczeństwa, logistyki humanitarnej, humanitarnego łańcucha dostaw oraz teorii konwergencji.
2. Określenie determinant rozwoju logistyki humanitarnej na poziomie państwowym.
3. Sformułowanie i scharakteryzowanie pojęcia konwergencji logistyki w humanitarnym łańcuchu dostaw.

4. Zdiagnozowanie czynników konwergencji logistyki w humanitarnym łańcuchu dostaw.
5. Określenie znaczenia efektu synergii między państwami ugrupowania ASEAN.
6. Zaprezentowanie uwarunkowań i wyzwań uzasadniających potrzebę internacjonalizacji humanitarnego łańcucha dostaw.
7. Określenie roli humanitarnego łańcucha dostaw w warunkach katastrof naturalnych oraz związków z teorią bezpieczeństwa międzynarodowego oraz logistyką międzynarodową.

Do celów praktycznych zaliczono:

1. Opracowanie wskaźnika kompozytowego logistyki humanitarnej przydatnego w sytuacji katastrof naturalnych.
2. Przeprowadzenie analizy porównawczej państw ugrupowania ASEAN pod względem determinant rozwoju logistyki humanitarnej.
3. Określenie poziomu konwergencji logistyki humanitarnego łańcucha dostaw w formie instytucjonalnej, informacyjnej oraz infrastrukturalnej.
4. Zdiagnozowanie operacji logistycznych ugrupowania regionalnego w warunkach katastrof naturalnych.
5. Dokonanie oceny wpływu humanitarnego łańcucha dostaw na skuteczność realizowanych operacji logistycznych.
6. Opracowanie referencyjnego modelu humanitarnego łańcucha dostaw.
7. Opracowanie procedury do wdrożenia modelu w ugrupowaniu regionalnym (np. Unia Europejska, Unia Afrykańska, Organizacja Państw Amerykańskich itp.).

Wobec tego, główne pytanie badawcze brzmi: czy zastosowanie referencyjnego modelu humanitarnego łańcucha dostaw zwiększy skuteczność realizacji pomocy humanitarnej w sytuacji katastrofy naturalnej?

Jako uzupełnienie powyżej sformułowanego problemu autor traktuje szczegółowe pytania badawcze, które zostały sprecyzowane w poniższym brzmieniu:

1. Jakie są wymiary logistyki w humanitarnym łańcuchu dostaw?
2. Jaka jest rola państwa w operacjach logistycznych humanitarnego łańcucha dostaw w odniesieniu do klęsk żywiołowych?
3. Jaki jest zakres integracji i koordynacji operacji logistycznych w humanitarnym łańcuchu dostaw w sytuacji katastrof naturalnych w ugrupowaniu ASEAN?
4. Jaki jest wpływ uwarunkowań zewnętrznych humanitarnego łańcucha dostaw na zakres podejmowanych przedsięwzięć z zakresu logistyki humanitarnej?

5. Na czym polega skuteczność operacji logistycznych oraz jak ją mierzyć w humanitarnym łańcuchu dostaw?

W oparciu o wyżej wskazane cele pracy oraz pytania badawcze sformułowano hipotezę główną: zastosowanie referencyjnego modelu humanitarnego łańcucha dostaw zwiększy skuteczną realizację pomocy humanitarnej w sytuacji katastrofy naturalnej.

Potwierdzeniu hipotezy głównej służyć ma weryfikacja następujących hipotez cząstkowych:

1. Skuteczność operacji logistycznych humanitarnego łańcucha dostaw może zostać osiągnięta poprzez efektywną koordynację, integrację, instytucjonalizację i internacjonalizację procesów dostarczania dóbr i usług w warunkach, w których życie i zdrowie ludzkie jest najważniejsze.
2. Zdecentralizowane działania z zakresu logistyki humanitarnej na poziomie państw wymagają scentralizowanej koordynacji w ramach humanitarnego łańcucha dostaw ukonstytuowanego na poziomie ugrupowania regionalnego.
3. Podejmowanie przedsięwzięć z zakresu logistyki humanitarnej na poziomie ugrupowania regionalnego cechuje się zbieżnością, co jest przejawem konwergencji logistyki w humanitarnym łańcuchu dostaw.

Zakres przestrzenny badania odnosi się do państw wchodzących w skład ugrupowania regionalnego ASEAN. Zakres czasowy badań obejmuje lata 2007-2016. Jest to uwarunkowane dostępnością danych statystycznych oraz genezą integracji w ramach niniejszego ugrupowania. W konstrukcji wskaźnika kompozytowego logistyki humanitarnej przedział czasowy pokrywa się z latami 2007-2016. Natomiast analiza poszczególnych operacji logistycznych została przeprowadzona w odniesieniu do okresu 2012-2016. Jest to uwarunkowane wdrożonymi rozwiązaniami instytucjonalnymi wprowadzającymi regionalne, skoordynowane, zintegrowane i internacjonalizowane działania.

Dysertacja składa się z wstępu, czterech rozdziałów oraz zakończenia.

W dwóch pierwszych rozdziałach dysertacji dominuje nurt teoretyczno-koncepcyjny. Autor podejmuje się próby konceptualizacji humanitarnego łańcucha dostaw, a także wskazaniu roli i znaczenia ugrupowania regionalnego we wdrażaniu zrównoważonego rozwoju logistyki humanitarnej. Natomiast w kolejnych rozdziałach autor koncentruje uwagę na wymiarze praktycznym i aplikacyjnym. Autor w części teoretycznej i koncepcyjnej dysertacji doktorskiej nie dokonuje udoskonalenia dotychczasowego podejścia do prezentowanych zagadnień, a poszukuje nowej drogi wyjaśniania zjawisk. Przeprowadzone badania empiryczne są pierwszymi badaniami tego typu, które obejmują tak szerokie i holistyczne podejście do operacji logistycznych w humanitarnym łańcuchu dostaw z perspektywy ugrupowania regionalnego.

W rozdziale pierwszym zaprezentowano zależności występujące między teorią katastrof naturalnych a bezpieczeństwem oraz pomocą humanitarną. Zwrócono szczególną uwagę na rozróżnienie pozornie tożsamyh pojęć odnoszących się do kwestii katastrof, zagrożenia, ryzyka oraz sytuacji kryzysowej. Wyróżniono elementy wspólne oraz rozbieżne. Dla potrzeb niniejszej rozprawy doktorskiej zamiennie stosuje się pojęcia katastrofa naturalna, klęska żywiołowa oraz kataklizm. Autor dokonał zestawienia kilku podejść do klasyfikowania niniejszych zjawisk prezentując także własną propozycję podziału. Wskazane zostały poza tym etapy klęsk żywiołowych, które mają zasadnicze znaczenie dla konstrukcji operacji logistycznych. Częstotliwość i intensywność kataklizmów wywiera znaczący wpływ na rzeczywistość społeczno-gospodarczą, w związku z czym zaprezentowano dane statystyczne informujące o ich skutkach.

Podejście do problematyki katastrof naturalnych determinuje uwzględnianie kwestii bezpieczeństwa narodowego oraz międzynarodowego. Są to zjawiska syndromatyczne, które wymagają instytucjonalizacji. Stąd autor dysertacji zwraca uwagę na zasadniczą rolę instytucji międzynarodowych. W rozdziale pierwszym podkreślono znaczenie i rolę globalizacji oraz regionalizacji, które warunkują umiędzynarodowienie państw. Dla potrzeb rozprawy doktorskiej, zamiennie stosowane jest pojęcie regionu, organizacji regionalnej, stowarzyszenia regionalnego, ugrupowania regionalnego oraz ugrupowania integracyjnego. W rozdziale pierwszym poświęcono także uwagę ekonomicznemu wymiarowi bezpieczeństwa. W związku z tym, iż bezpieczeństwo wpływa na stabilność regionalną, podkreślono istotność jego wszechstronnej formy, która łączy formę narodową z międzynarodową. Intencją autora było wyeksponowanie znaczenia komplementarności. Z punktu widzenia dalszych rozważań zaprezentowano ścieżki instytucjonalizacji bezpieczeństwa, które mają swoje praktyczne zastosowanie w ugrupowaniu regionalnym ASEAN.

Kwestie odnoszące się do pomocy humanitarnej ukazują jej krótkotrwały charakter. Zatem uwzględnione zostały cele tej pomocy oraz znaczenie w perspektywie tzw. interwencji humanitarnych. W związku ze społecznym charakterem, wyróżniono także jej związki z celami rozwojowymi. Specyfika pomocy humanitarnej wymaga wskazania jej etapów oraz zasad, które są powszechnie stosowane wśród organizacji humanitarnych. Zaprezentowano formy tej pomocy, jak i zasady skuteczności. Etapem wieńczącym niniejszy rozdział jest charakterystyka podmiotów zaangażowanych w udzielanie pomocy, w tym zdefiniowanie kluczowych ogniw.

Rozdział drugi dotyczy logistyki humanitarnej oraz humanitarnego łańcucha dostaw. Zostały tu zaprezentowane pojęcia, cele, funkcje, fazy, rodzaje, ewolucja, strumienie przepływów, a także zostało określone ich miejsce w rzeczywistości społeczno-gospodarczej. Wskazano na kluczowe determinanty logistyczne oraz na znaczenie logistyki międzynarodowej.

Podkreślono, iż to logistyka jest źródłem konkurencji, zwłaszcza w przypadku humanitarnego łańcucha dostaw. Intencją autora niniejszej pracy jest również ukazanie różnic między definicją logistyki humanitarnej i definicją zarządzania kryzysowego, podobnie jak między biznesowym a humanitarnym łańcuchem dostaw. Podejście do niniejszych kwestii wymaga określenia znaczenia, charakteru oraz źródeł katastrof naturalnych w kontekście udzielanej pomocy humanitarnej. W rozdziale tym wyróżniono determinanty skutecznego udzielania pomocy, a także charakter modernizacji logistyki w ujęciu międzynarodowym. W związku z interdyscyplinarnym charakterem logistyki nakreślono wymogi racjonalizacji oraz internacjonalizacji operacji logistycznych. Szeroko omówiono strategię rozwoju oraz wyzwania stawiane przed logistyką humanitarną w obszarze fizycznym, informacyjnym oraz organizacyjnym.

W rozdziale drugim niniejszej pracy zaprezentowano poza tym charakterystykę humanitarnego łańcucha dostaw oraz łańcucha logistycznego. Wymagało to uwzględnienia rodzajów tego łańcucha oraz wskazania zasadności zarządzania na poziomie międzynarodowym. Zdefiniowano moment aktywizacji łańcucha w sytuacji katastrofy naturalnej, determinanty skuteczności pomocy humanitarnej oraz konieczności koordynacji i integracji operacji logistycznych. Wobec tego, zwrócono uwagę na podział ryzyka, który warunkuje integrację gospodarczą ogniw łańcucha. Autor dokonał zestawienia czynników efektywności międzynarodowego łańcucha logistycznego, które mają bezpośrednie przełożenie na humanitarny łańcuch dostaw. Rozdział drugi uwzględnia również zestawienie podstawowych podejść do modelowania pomocy humanitarnej bazujących na kwestiach logistycznych. Tym samym, zobrazowano proces modelowania systemów wsparcia logistycznego, który dzieli uwarunkowania rozwoju łańcucha na uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne.

W rozdziale drugim wskazano także zakres zadań cząstkowych podejmowanych w trakcie fazy prewencji, jak i wpływu bezpieczeństwa na niepewność popytu i podaży. Zdefiniowane zostały kluczowe procesy humanitarnego łańcucha dostaw. Określona została istota procesu zarządzania logistyką międzynarodową. Ma to fundamentalne znaczenie dla konfiguracji łańcucha w ramach ugrupowania regionalnego. Wobec powyższych kwestii określono rodzaje przepływów odnoszących się do strumieni rzeczowych, finansowych, ludzkich i informacyjnych. Zwrócono uwagę na związki występujące między logistyką międzynarodową a wpływem na przewagę konkurencyjną. Odrębnej charakterystyki teoretycznej wymagają zasady strumieni przepływów finansowych, które są ściśle związane z zasadą szczególnej staranności kalkulacji zadań. Autor wyeksponował znaczenie strumieni informacyjnych, które w jego opinii stanowią klucz do minimalizacji cierpienia poszkodowanych społeczności. Wskazano na zasadność dwustronnej komunikacji poprzez wykorzystanie nowoczesnej technologii oraz

stosowanie zintegrowanych systemów teleinformatycznych. Podkreślono, iż administracja publiczna, w tym ugrupowanie regionalne, winny pełnić funkcje koordynacyjne i integrujące. Wskazano, iż humanitarny łańcuch dostaw składa się głównie z magazynów oraz połączeń transportowych. Scharakteryzowano także czynniki tworzenia sieci powiązań, wśród których ważną rolę odgrywają czynniki narzucone odnoszące się do otoczenia makroekonomicznego.

W rozdziale drugim uwzględniono również teorię konwergencji logistyki w humanitarnym łańcuchu dostaw, która bazuje na podejściu ekonomicznym. Dokonano charakterystyki podstawowych ujęć odnoszących się do konwergencji: wewnętrznej, zewnętrznej, realnej, nominalnej, absolutnej, warunkowej, *beta* oraz *sigma*. Wskazano na zależność między rozwojem gospodarczym a występowaniem konwergencji. Autor zestawiał tu również determinanty wymiany międzynarodowej, które mają zasadnicze znaczenie dla kwestii logistyki w wymiarze ponadnarodowym. Wprowadzono autorską definicję konwergencji logistyki w humanitarnym łańcuchu dostaw oraz określono zasadnicze determinanty przyczynowo-skutkowe. Koncepcja bazująca na makroekonomicznym wymiarze została skorelowana z logistykochłonnością, która konstituuje miarę rozwoju regionów. Wobec tego, zaprezentowano trzy formy niniejszej konwergencji: instytucjonalną, informacyjną oraz infrastrukturalną. Podkreślono, iż może być ona rozpatrywana w dwóch wymiarach. Pierwszy związany z optymalizacją procesów w ramach łańcucha, zaś drugi ma ukierunkowanie *stricte* makroekonomiczne. Autor zwrócił uwagę na zasadność instytucjonalizacji operacji logistycznych w ramach humanitarnego łańcucha dostaw, co sprzyja ich homogenizacji oraz zrównoważonemu rozwojowi. Podkreślono także, iż wymiar makroekonomiczny wymaga kompleksowej analizy przy wykorzystaniu metod statystycznych. Wyeksponowano twierdzenie, iż internacjonalizacja wpływa na podnoszenie się poziomu skuteczności łańcucha.

Rozdział trzeci dysertacji porusza kwestie związane z logistyką w humanitarnym łańcuchu dostaw w ugrupowaniu regionalnym ASEAN. W związku z powyższym, zasadniczą uwagę skoncentrowano na uwarunkowaniach zewnętrznych konfiguracji łańcucha. W pierwszej kolejności zaprezentowano procedurę przeprowadzenia badań oraz metodykę konstrukcji wskaźnika kompozytowego logistyki humanitarnej w sytuacji katastrof naturalnych. Ideą autorskiego wskaźnika było wskazanie możliwości pomiaru rozwoju logistyki humanitarnej, co w konsekwencji może doprowadzić do osiągnięcia poziomu zrównoważonego. Następnie przeprowadzona została charakterystyka ugrupowania ASEAN w kontekście przedsięwzięć podejmowanych w warunkach klęsk żywiołowych. Wymaga to omówienia genezy procesów integracyjnych oraz opisu mechanizmów i instytucji determinujących koordynację, instytucjonalizację oraz internacjonalizację operacji logistycznych. Autor zaprezentował także wpływ katastrof

naturalnych na niniejsze ugrupowanie integracyjne w postaci kompleksowej charakterystyki częstotliwości i intensywności kataklizmów w poszczególnych państwach regionu.

W rozdziale trzecim dysertacji uzasadniono również dobór zmiennych, które konstytuują wskaźnik kompozytowy logistyki humanitarnej. Determinanty zgrupowano w pięć zasadniczych komponentów: katastrofy naturalne, demografia, uwarunkowania instytucjonalne i gospodarcze, uwarunkowania informacyjne i społeczne oraz uwarunkowania infrastrukturalne. Wykorzystując współczynniki korelacji określono istotność doboru zmiennych. Ponadto, autor przeprowadził skalowanie wielowymiarowe, którego celem jest zaprezentowanie państw podobnych pod względem grup determinant rozwoju logistyki humanitarnej. Wyeksponowano znaczenie niniejszego wskaźnika, który umożliwia uszeregowanie państw członkowskich ASEAN. Zwieńczeniem rozdziału trzeciego jest analiza konwergencji logistyki w humanitarnym łańcuchu dostaw. Adaptując metodyczne podejście jej wyliczania za pomocą tzw. *sigma* konwergencji, autor wskazał, iż jej wszystkie trzy formy występują w ugrupowaniu regionalnym ASEAN.

W rozdziale czwartym poruszono kwestię modelowania humanitarnego łańcucha dostaw. Rozdział składa się z dwóch części. Pierwsza odnosi się do uwarunkowań wewnętrznych łańcucha, natomiast drugą poświęcono zaprezentowaniu autorskiego modelu.

W związku z powyższym, analizę uwarunkowań wewnętrznych rozpoczęto charakterystyką magazynu regionalnego w Subang w Malezji, który pełni rolę hubu oraz centrum logistycznego ugrupowania ASEAN w sytuacji katastrof naturalnych. Przeprowadzono także analizę porównawczą piętnastu operacji logistycznych podejmowanych przez AHA Centre w latach 2012-2016 zestawiając strumienie przepływów rzeczowych, finansowych, ludzkich oraz informacyjnych. Autor dysertacji zaprezentował zakres operacji logistycznych oraz scharakteryzował działania podejmowane w poszczególnych fazach logistyki humanitarnej. Podkreślono także moment aktywizacji operacji logistycznych oraz formę nawiązywania współpracy przez krajowe punkty kontaktowe z instytucjami z ramienia ugrupowania regionalnego. W rozdziale czwartym wyeksponowano znaczenie koordynacji, integracji oraz internacjonalizacji podejmowanych działań, co stanowi fundament współpracy w ugrupowaniu ASEAN. Scharakteryzowano zadania cząstkowe realizowane podczas Tajfunu Haiyan, będącego najintensywniejszą katastrofą naturalną w badanym okresie. Jego kompleksowość umożliwiła wskazanie zależności między ogniwami wchodzącymi w skład łańcucha.

W drugiej części rozdziału czwartego zaprezentowano konfigurację humanitarnego łańcucha dostaw. Analiza została przeprowadzona w trzech wymiarach, które bezpośrednio odpowiadają trzem formom konwergencji logistyki w humanitarnym łańcuchu dostaw:

instytucjonalnym, informacyjnym i infrastrukturalnym. Określono także podstawowe podmioty odpowiedzialne za realizowane działania w perspektywie każdego z wymiarów. Autor dysertacji dokonał charakterystyki poziomów internacjonalizacji strumieni przepływów, których zasadniczym celem jest podniesienie poziomu skuteczności humanitarnego łańcucha dostaw. Przeprowadzone rozważania koncentrują się również wokół konieczności integracji i koordynacji operacji logistycznych, które łącznie ze zrównoważonym rozwojem logistyki humanitarnej oraz internacjonalizacją wspomnianych operacji przemawiają za skutecznością łańcucha. Wyróżniono główne ogniwa wchodzące w skład łańcucha na poziomie ugrupowania regionalnego, a także scharakteryzowano zalety oraz wady proponowanego modelu. Po zaprezentowaniu założeń koncepcyjnych i teoretycznych referencyjnego modelu humanitarnego łańcucha dostaw w sytuacji katastrof naturalnych autor koncentruje uwagę na propozycjach wdrożenia niniejszego modelu w ugrupowaniu regionalnym.

Metodami badawczymi zastosowanymi w niniejszej dysertacji są:

1. Krytyczna analiza literatury przedmiotu pozwalająca na osiągnięcie celów naukowo-poznawczych.
2. Kompleksowa analiza danych statystycznych. Wykorzystanie arkusza kalkulacyjnego do przygotowania wskaźnika kompozytowego logistyki humanitarnej w sytuacji katastrof naturalnych (współczynniki korelacji, konstrukcja wskaźnika) oraz analizy konwergencji logistyki w humanitarnym łańcuchu dostaw. Ponadto, wykorzystanie języka programowania R celem przeprowadzenia skalowania wielowymiarowego.
3. Studia przypadków (*case studies*) skoordynowanych działań logistycznych wobec katastrof naturalnych podejmowanych na poziomie ugrupowania regionalnego ASEAN przez instytucję AHA Centre. Przeprowadzenie analizy porównawczej bazującej na determinantach rozwoju logistyki humanitarnej.
4. Opracowanie referencyjnego modelu humanitarnego łańcucha dostaw w sytuacji katastrof naturalnych na poziomie ugrupowania regionalnego oraz procedury i narzędzi jego implementacji.

Poszerzony zakres badań umożliwia unikatowe oraz nowatorskie ujęcie teorii logistyki humanitarnej w połączeniu z teorią logistyki międzynarodowej, bezpieczeństwa, katastrof oraz konwergencji. W dysertacji wykorzystano światowy i krajowy dorobek literaturowy odnoszący się do zaprezentowanych teorii, w tym dokonano przeglądu dokumentów ugrupowania regionalnego ASEAN oraz innych podmiotów uczestniczących w operacjach logistycznych w sytuacji klęsk żywiołowych. Osiągnięcie celów naukowo-poznawczych ma wypełnić lukę stwierdzoną w literaturze dotyczącą zaprezentowanych zagadnień. Natomiast osiągnięcie celów

praktycznych pozwala na wdrożenie referencyjnego modelu humanitarnego łańcucha dostaw przez ugrupowanie integracyjne. Zasadniczą trudnością było pozyskanie istotnych i wrażliwych informacji dotyczących ugrupowania ASEAN. Wyznaczony wektor badań oraz prowadzone rozważania umożliwiły jednak wprowadzenie pewnych uogólnień, co nie rzutuje na zaprezentowane wnioski.

Holistyczne podejście do logistyki humanitarnej i humanitarnego łańcucha dostaw jest istotne z punktu widzenia ugrupowania regionalnego. Zasadne jest bowiem przygotowanie procedur, metod i technik dopasowania operacji logistycznych do dostępnych zasobów rzeczowych, ludzkich i finansowych w oparciu o posiadane zasoby informacyjne. Konfiguracja międzynarodowego łańcucha integrującego poszczególne państwa regionu w sytuacji katastrof naturalnych staje się współcześnie zasadniczą kwestią.

Jak zauważono we wstępie niniejszej pracy, globalizacja i regionalizacja odgrywają istotną rolę w procesach integracyjnych. Konieczne jest podejmowanie wspólnotowych przedsięwzięć w sytuacji zjawisk, których indywidualne społeczności w poszczególnych państwach nie są w stanie samodzielnie koordynować. Logistyka humanitarna nie jest jedynie szansą, a wymogiem konstytuującym niezbędność uwzględniania ugrupowania regionalnego w realizowanych operacjach logistycznych. Internacjonalizacja determinuje synergiczną współpracę niezbędną w warunkach katastrof naturalnych. W perspektywie wzrastającej roli bezpieczeństwa wszechstronnej kooperacji i integracji regionalna, bazująca na instytucjonalizacji przedsięwzięć jest właściwą drogą rozwoju państw.

Humanitarny łańcuch dostaw nie jest jedynie domeną organizacji humanitarnych. Potencjał i możliwości jakie posiada sektor publiczny z jednostkami administracyjnymi na czele, a także ugrupowania integrujące, winien być aktywnie wykorzystywany do przeciwdziałania, minimalizacji oraz eliminacji skutków klęsk żywiołowych. Rozważania oraz przeprowadzone przez autora analizy pozwalają wysnuć szereg wniosków przyczyniających się do odpowiedzi na postawione pytania badawcze.

Po pierwsze, logistyka stanowi fundament spajający rozczłonkowane zadania cząstkowe podejmowane przez podmioty zaangażowane w pomoc humanitarną. Rozległość i intensywność kataklizmów determinuje bowiem zakres udzielanej pomocy. Konieczność występowania międzynarodowych strumieni przepływów rzeczowych, finansowych, ludzkich oraz informacyjnych uzasadnia konieczność integracji wzajemnych przedsięwzięć. Ugrupowanie integracyjne stwarza zatem warunki determinujące skuteczność humanitarnego łańcucha dostaw. Ponadto, logistyka stanowi ważny czynnik rozwoju gospodarczego. Realizowane procesy transportowe,

magazynowe i dystrybucyjne wymagają uwzględniania uwarunkowań zewnętrznych określających granice, w których logistyka może skutecznie funkcjonować.

Po drugie, operacje logistyczne w ramach humanitarnego łańcucha dostaw są utrudnione w przypadku braku transparentności i skuteczności instytucji rządowych poszczególnych państw. Rolą ugrupowania regionalnego, bądź organizacji humanitarnej nie jest bowiem zastępowanie kompetencji państwa. Niniejsze podmioty, funkcjonujące w permanentnej symbiozie, poprzez wzajemną kooperację oferują usługę pomocy humanitarnej cechującą się komplementarnością. Jest to czynnik sprawczy oddziałujący na rzeczywistość społeczno-gospodarczą.

Po trzecie, zauważalny jest wzrost znaczenia logistyki humanitarnej w ujęciu międzynarodowym. Zintegrowane systemy informatyczne, czy transportowe zasadniczo wpływają na skuteczność operacji logistycznych. Pogłębiająca się integracja infrastrukturalna i instytucjonalna świadczy o sile humanitarnego łańcucha dostaw w ramach ugrupowania ASEAN. Podjęte zinternacjonalizowane przedsięwzięcia logistyczne oraz inwestycyjne zmierzają w kierunku ujednolicenia procedur i zakresu działania łańcucha. Kompetencje koordynacyjne są przekazywane od KPK na poziom regionalny, co przyczynia się do dywersyfikacji ryzyka oraz podniesienia poziomu skuteczności operacji logistycznych. Optymalizacja niniejszych działań jest czynnikiem sprawczym wpływającym na bezpieczeństwo społeczności.

Po czwarte, humanitarny łańcuch dostaw jest mocno skorelowany z uwarunkowaniami zewnętrznymi. Częstotliwość i intensywność katastrof naturalnych, determinanty demograficzne, instytucjonalne, gospodarcze, informacyjne, społeczne i infrastrukturalne są immanentną cechą logistyki humanitarnej. Wpływają one na konfigurację łańcucha oraz skuteczność realizowanych operacji logistycznych. Odgrywają zasadniczą rolę w równoważeniu rozwoju logistyki humanitarnej, która określa predyspozycje państw w niniejszym aspekcie. Dzięki temu, dostarcza ona informacji, które mają kluczowe znaczenie dla podnoszenia poziomu skuteczności. Przeprowadzona analiza konwergencji logistyki w humanitarnym łańcuchu dostaw pozwala określić zakres zbieżności państw w realizowanych zadaniach rozwojowych, a także optymalizacyjnych. W ramach prowadzonych rozważań wyróżniono, iż największym dynamizmem cechuje się konwergencja instytucjonalna, co jest spowodowane znaczącymi rozbieżnościami gospodarczymi i instytucjonalnymi państw. Logistyka humanitarna jest zatem unikatową koncepcją umożliwiającą integrację w ramach różnorodnych gospodarek znajdujących się na wszystkich możliwych stadiach rozwoju gospodarczego. Konwergencja informacyjna ma natomiast zasadnicze znaczenie dla podnoszenia poziomu świadomości społeczeństwa, a także zdolności do samodzielnego radzenia sobie ze skutkami katastrof naturalnych. Konwergencja infrastrukturalna cechuje się najniższym poziomem zmian. Jest to spowodowane długim czasem

przeprowadzanych inwestycji oraz intensywnym charakterem klęsk żywiołowych. Niemniej jednak, należy podkreślić, iż logistyka humanitarna jest dla gospodarki czynnikiem integracyjnym i koordynacyjnym, który kreuje wartość dodaną dla poszkodowanych mieszkańców oraz samego państwa.

Po piąte, logistyka jest czynnikiem sprawczym skuteczności udzielania pomocy humanitarnej. Nadrzędność czasu nad kosztami świadczy o unikatowym charakterze humanitarnego łańcucha dostaw. Tym samym, umiejętność sprawnego przeciwdziałania, skutecznego reagowania oraz efektywnej rekonstrukcji wpływają na zmniejszenie się negatywnych skutków katastrof naturalnych. Integracja poszczególnych faz i operacji logistycznych wewnątrz łańcucha stanowi istotny kierunek internacjonalizacji przedsięwzięć.

W związku z powyższym, brak jest przesłanek do odrzucenia hipotez cząstkowych. Pierwsza z nich potwierdza, iż skuteczność operacji logistycznych humanitarnego łańcucha dostaw może zostać osiągnięta poprzez efektywną koordynację, integrację, instytucjonalizację i internacjonalizację procesów dostarczania dóbr i usług w warunkach, w których życie i zdrowie ludzkie jest najważniejsze. Druga hipoteza cząstkowa wskazuje, iż zdecentralizowane działania z zakresu logistyki humanitarnej na poziomie państw wymagają scentralizowanej koordynacji w ramach humanitarnego łańcucha dostaw ukonstytuowanego na poziomie ugrupowania regionalnego. Natomiast trzecia hipoteza cząstkowa informuje, że podejmowanie przedsięwzięć z zakresu logistyki humanitarnej na poziomie niniejszego ugrupowania cechuje się zbieżnością, co jest przejawem konwergencji logistyki w humanitarnym łańcuchu dostaw.

Reasumując, w świetle przeprowadzonych badań weryfikacja trzech hipotez cząstkowych umożliwiła postawienie odpowiedzi na główne pytanie badawcze, które wiąże się z potwierdzeniem hipotezy głównej. Wskazuje ona, iż zastosowanie referencyjnego modelu humanitarnego łańcucha dostaw zwiększy skuteczną realizację pomocy humanitarnej w sytuacji katastrofy naturalnej.

Dotychczasowy brak jednolitego podejścia w aspekcie podstaw teoretycznych warunkuje ustandaryzowanie fundamentów operacji logistycznych w humanitarnym łańcuchu dostaw. Niniejsza dysertacja przyczynia się do poszerzenia i wzbogacenia wiedzy w obszarze badań podstawowych w zakresie nauk ekonomicznych, zwłaszcza w odniesieniu do operacji logistycznych w ramach humanitarnego łańcucha dostaw. Wyniki badań wpływają na uzupełnienie wiedzy odnośnie wykorzystania metod ukierunkowanych na skuteczność działań w niniejszym łańcuchu. Efekty rozprawy doktorskiej bezpośrednio wpływają na podniesienie świadomości oraz stanu wiedzy na przedstawione tematy wśród ugrupowań regionalnych, sektora rządowego, organizacji humanitarnych oraz społeczeństwa.

Dysertacja ma także istotne znaczenie dla rozwoju cywilizacyjnego. Zwiększająca się liczba katastrof naturalnych oraz ich zakres i wpływ na wymierne straty ludzkie i materialne wymusza podjęcie działań, które warunkowane są złożonością i holistycznym podejściem. Spełnienie postawionych w rozprawie doktorskiej postulatów odnoszących się do humanitarnego łańcucha dostaw winno przyczynić się do optymalizacji poszczególnych operacji logistycznych, jak i wkroczenia na ścieżkę zrównoważonego rozwoju logistyki humanitarnej. Umożliwi to skuteczne przygotowywanie się na skutki katastrof naturalnych, a także efektywne dążenie do rozwoju infrastrukturalnego i gospodarczego.

Innymi słowy, logistyka humanitarna oraz humanitarny łańcuch dostaw przyczyniają się do minimalizacji cierpienia społeczności oraz eliminacji luki niedostosowania do problematyki klęsk żywiołowych. Wymaga to aktywnych przedsięwzięć podejmowanych przez państwo oraz ugrupowanie regionalne, których zadaniem jest zapewnienie wszechstronnego bezpieczeństwa oraz solidarnej odpowiedzialności.